

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بحث در فروعات ارتماس فی الماء بود، بر هر کدام از این کلمات سه گانه رمس و رأس و ماء که در روایات ما آمده فروعاتی متفرع می شود و ما رسیدیم به مسئله ۳۱ صاحب عروة در این مسئله می فرمایند: (مسئله ۳۱): لو لطح رأسه بما يمنع من وصول الماء إليه ثم رمسه فی الماء فلا حوط بل الأقوی بطلان صومه، نعم لو أدخل رأسه فی إثناء كالشيشه ونحوها ورمس الإثناء فی الماء فالظاهر عدم البطلان.

اگر چیزی به سرش بمالد و یا بچسباند که آن چیز مانع از رسیدن آب به سرش شود و بعد سرش را زیر آب فرو ببرد احوط بلکه اقوی این است که صومش باطل می شود، صورت دیگر این است که سرش را داخل محفظه ای مثل شیشه کند و بعد زیر آب ببرد یعنی برخلاف صورت اول بین سرش و آن محفظه فاصله ای وجود دارد که در این صورت علی الظاهر روزه اش باطل نمی شود، فعلاً ما درباره صورت اول (الطح رأسه) بحث می کنیم که در اینجا صاحب جواهر و مرحوم خوانساری و آقای بروجردی قائلند که صومش باطل نمی شود، خوب حالا ما می خواهیم ببینیم روایاتی که داشتیم و در آنها گفته شده بود رمس الرأس فی الماء و یا غمس رأسه آیا اقتضاء می کند که صورت اول (الطح رأسه) باطل باشد یا نه؟ صاحب جواهر در ص ۹۳ از جلد ۱۷ جواهر از کشف الغطاء نقل می کند که اگر فاصله ای وجود نداشته باشد روزه باطل است و اگر فاصله باشد باطل نیست ولی خود صاحب جواهر می فرمایند که فرقی نمی کند و در هر دو صورت روزه باطل نیست زیرا رأس به آن بشره می گویند و این شخص چیزی به سرش مالیده و روی آن گذاشته که مانع از رسیدن آب به بشره می باشد خوب حالا ببینیم واقعاً همینطور است یا نه؟ در باب غسل ارتماسی که رمس مورد نظر است باید آب به بشره برسد و إلا غسل باطل است اما در مانحن فیه ما کلمه بشره را نداریم بلکه این را داریم که عرفاً سر زیر آب فرو برود و این سر زیر آب فرو بردن که روزه را باطل می کند خواه مانعی در بین نباشد که آب به بشره برسد و یا اینکه مانعی از رسیدن آب به بشره وجود داشته باشد، خلاصه ما تابع عرف هستیم و عرفاً آن چه که موجب بطلان صوم است سر زیر آب فرو بردن می باشد اعم از این که چیزی به سرش مالیده باشد و یا روی سرش قرار داده باشد یا اینکه خود سرش را زیر آب فرو برده باشد، فلذا صاحب عروة فرموده است که اقوی بطلان صوم می باشد و ما هم همین را قبول داریم

بنابراین بحث برمی گردد به این که آیا ادله رمس الرأس فی الماء انصراف دارد از آنجایی که در رأس مانعی باشد یا نه؟ که می گوئیم مشمول ادله نیست و اگر شک هم بکنیم اصل برائت جاری می کنیم ولی اگر بگوئیم سر زیر آب فرو بردن موجب بطلان صوم است در این صورت خواه چیزی به سرش بمالد و چه نمالد و چه سرش را با نایلون ببندد و چه نبندد روزه اش باطل است که در اینجا ظاهراً حق با صاحب عروة می باشد.

صورت دوم این بود که بین سرو آن پوشش فاصله ای وجود داشته باشد مثلاً لباس غواصی پوشیده باشد و یا اینکه مثلاً در یک اتاق شیشه ای قرار گرفته باشد که در اینجا چون سرش را زیر آب فرو نبرده اشکالی ندارد و روزه اش باطل نمی شود پس این صورت دوم که فاصله ای بین سرو آن محفظه وجود دارد باعث بطلان صوم نمی شود چون سرش را زیر آب فرو نبرده بلکه چون خواسته سرش زیر آب فرو نرود آن محفظه را روی سرش گذاشته است و هیچ کس هم این صورت دوم را باعث بطلان صوم نمی داند.

(مسئله ۳۲): لو ارتمس فی الماء بتمام بدنه إلی منافذ رأسه و كان ما فوق المنافذ من رأسه خارجاً عن الماء كلاً أو بعضاً لم يبطل صومه علی الأقوی، و إن كان الأحوط البطلان برمس خصوص المنافذ كما مر.

اگر تمام بدنش و تمام منافذ سرش را در آب فرو ببرد ولی مقدار کمی مثلاً به اندازه یک ناخن از ما فوق منافذ از آب بیرون باشد علی الأقوی صومش باطل نمی شود زیرا عرفاً باید تمام سرش زیر آب برود و قبلاً گفتیم که نفوذ آب از منافذ علت بطلان صوم نیست فلذا اگر چه در مانحن فیه تمام منافذش زیر آب است ولی چون مقداری از سرش بیرون است روزه اش باطل نمی شود، این مسئله بسیار روشن است و کسی هم در اینجا حاشیه ای ندارد.

(مسئله ۳۳): لا بأس بإفاضة الماء علی رأسه و إن اشتمل علی جمیعہ ما لم یصدق الرمسه فی الماء، نعم لو أدخل رأسه أو تمام بدنه فی النهر المنصب من عال إلی السافل و لو علی وجه التسنیم فالظاهر البطلان لصدق الرمسه، وكذا فی المیزاب إذا كان كبيراً وكان الماء كثيراً كالنهر مثلاً.

اشکالی ندارد که صائم آب بر سرش بریزد اگر چه آب به تمام سرش برسد چون آنچه که روزه را باطل می کند فرو بردن سر زیر آب می باشد نه ریختن آب بر سر و بعلاوه روایتی هم در این رابطه داشتیم که خبر ۲ از باب ۳ از ابواب مایمسک عنه الصائم بود که ما آن را خواندیم و سندش هم صحیح بود و در آن روایت گفته شده بود؛ و یصب علی

رأسه یعنی اگر آب بر سرش بریزد اشکالی ندارد بلکه ؛ و لا یغمس رأسه یعنی سرش را زیر آب فرو نبرد ، خوب این مطلب روشن است اما صاحب عروة در ادامه یک استدراکی می کند و می فرماید نعم اگر شخصی سرش را زیر آب نهری که از بالا به پایین در حرکت است و آب زیادی هم از او می آید قرار دهد که این سر زیر آب قرار دادنش دو صورت دارد که در اینجا فقط یکی را ذکر کرده ولی در هر دو صورت روزه اش باطل است ، یکی این است که آب علی وجه التسریح یعنی به صورت عمودی می ریزد و یک صورت هم این است که آب علی وجه التسنیم یعنی به صورت منحنی یا اصطلاحاً پشت ماهی می ریزد ، و علت بطلان صوم صدق رمس یعنی سر زیر آب فرو بردن می باشد زیرا فرقی نمی کند که آب در حوض یا دریاچه ای باشد و شما سرتان را در آن فرو ببرید یا اینکه نهر پر آبی باشد و شما سرتان را در آن فرو ببرید بنابراین ملاک فرو بردن سر در زیر آب می باشد .

(مسئله ۲۴) : فی ذی الرأسین إذا تمیز الأصلی منهما فالمدار علیه ، و مع عدم التمییز یجب علیه الاجتناب عن رمس کل منهما ، لکن لایحکم بطلان الصوم إلا برمسهما و لو متعاقباً .

کسی که دو تا سر دارد چند صورت پیدا می کند گاهی هر دو سر اصلی هستند و گاهی یکی اصلی و دیگری فرعی می باشد منتهی معلوم است که کدامیک اصلی و کدامیک فرعی می باشد اما گاهی معلوم نیست که کدام یک اصلی و کدام یک فرعی می باشد ، در بحث ارث آمده است کسی که دو سر دارد دو ارث می برد و یکی از راههایی که در روایات ما برای تشخیص ذی الرأسین بیان شده این است که بگذارید به خواب بروند بعد بیدارشان کنید اگر یکی را بیدار کردید دیگری هم بیدار شد معلوم می شود که یک نفرند ولی اگر یکی را بیدار کردید ولی دیگری بیدار نشد معلوم می شود که دو نفرند خلاصه در بحث ارث شارع مقدس راه را نشان داده ، در اینجا هم صاحب عروة فرموده اند که اگر اصلی از فرعی مشخص شد حکم دائر مدار اصلی می باشد و آن دیگری مثل یک گوشت اضافه ای می ماند ، و اما در جایی که اصلی از فرعی تمییز داده نمی شود نباید هیچکدام را زیر آب فرو برد ، در واقع در اینجا بحث علم اجمالی پیش می آید که در اینجا مخالفت قطعیه حرام است و موافقت احتمالی هم کافی نیست فلذا موافقت قطعیه واجب است پس نباید هیچکدام را زیر آب برد زیرا اگر یکی را برد موافقت احتمالی کرده چون شاید همانی را که زیر آب برده واقعاً سرش بوده فلذا بر این شخص واجب است که از فرو بردن هر دو سرش در زیر آب اجتناب کند و إلا اگر فرو برد روزه اش باطل می شود . خوب حالا

اگر یکی از آن دو سر را فرو برد دو بحث در اینجا پیش می آید یکی اینکه حرام است یا حرام نیست و بحث دوم اینکه روزه اش باطل است یا باطل نیست ، ما عرض می کنیم که اگر یکی را فرو برد حرام است زیرا علم اجمالی منجز شده است چونکه یعلم که یکی از اینها سر اصلی خودش می باشد فلذا چون در اینجا واجب بود که هیچکدام را زیر آب فرو نبرد ولی این شخص تخلف کرد و یکی را فرو برد فلذا کار حرام انجام داده است که البته این حرمت عقلی می باشد زیرا عقل می گوید چونکه اشتغال یقینی فراغ یقینی می خواهد فلذا هیچکدام را نباید زیر آب فرو برد تا موافقت قطعیه حاصل شود حالا اگر یکی را فرو برد یا واقعاً آن سر اصلی است یا نیست که اگر واقعاً سر اصلی باشد حرمت شرعی دارد زیرا روزه اش را شکسته و از بین برده و اگر واقعاً سر اصلی نباشد تجری کرده که اگر بگوئیم تجری موجب عقاب می شود که خوب عقاب دارد ولی اگر بگوئیم تجری موجب عقاب نیست که خوب عقاب ندارد . (اشکال و پاسخ استاد) : شک در مفطرت در شک بدوی به درد ما می خورد که ندانیم فلان چیز مفطر است یا نه ولی ما در اینجا شک بدوی نداریم بلکه علم اجمالی داریم فلذا باید از تمام اطراف شبهه اجتناب کنیم مثل اثبات مشتهین که علم اجمالی در آن ها اقتضا می کند که از هر دوی آنها اجتناب کنیم . بنابراین در اینکه در صورت عدم تمییز سر اصلی عقلاً حرام است که یکی از آنها را زیر آب فرو برد شک نیست چون علم اجمالی داریم و علم اجمالی هم منجز تکلیف می باشد اما بحث درباره روزه اش می باشد که آیا باطل است یا نه ؟ صاحب عروة می فرمایند که اگر این کار را کرد حرمت تکلیفی دارد ولی روزه اش باطل نمی شود ولی بسیاری از محشین عروة من جمله بنده گفته اند که روزه اش باطل است زیرا صومی که شارع واجب کرده است یعنی اجتناب از جمیع مفطرات فلذا کسی که سرش را زیر آب می برد نیتش به هم می خورد در صورتی که شخص صائم باید قصد و نیتش اجتناب از مفطرات از طلوع فجر تا غروب باشد ، خوب درباره این مسئله فکر کنید تا فردا

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین

